

Flexibel organiseren op basisschool Octant

| Ronald Overboom, directeur ICBS Octant |

Er zijn vele vormen van flexibel organiseren. Een praktijkvoorbeeld van flexibel organiseren zie je op Octant, hier werken men voor het derde jaar op een rij met de combinatiegroep 1-2-3. Het samenstellen van een onderbouwgroep 1-2-3 is ingegeven vanuit de huidige situatie op school. Het is nu het momentum om het onderwijs anders in te gaan richten. Het biedt veel kansen om het ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO), waar Octant voor staat, goed invulling te geven. Kinderen laten leren door spel of onderzoek aan de hand van betekenisvolle activiteiten (thema's). Deze vorm van clusteren biedt een geleidelijke overgang van kleuters naar groep 3.

Waarom een groep 1-2-3?

Een pluspunt aan het werken met een 1-2-3 is dat een groep 3-er iets mag leren dat de kinderen uit groep 1-2 nog niet hoeven leren. Zo worden ze een meer-wetende partner in een voor hen bekende groep. In vergelijking met een groep 3-4, een combinatie die je vaker tegenkomt, is dit naar ons idee rijker. In dat geval stapt de groep 3-er een geletterde wereld in waarvan het nog geen deel uit maakt, omdat ze nog niet kunnen lezen. In een groep 1-2-3 zet het kind die stappen in een vertrouwde omgeving, dat past goed bij de kinderen van Octant. Er vinden al veel geletterde activiteiten in groep 2 plaats. Het sluit dan ook nauw op elkaar aan. Zo vervaagt de grens tussen 2 en 3 meer. Een bijkomend voordeel is dat kinderen waarbij het leesproces trager op gang komt op een ander niveau worden aangesproken, zo doen ze mee aan dezelfde activiteit. Daarnaast krijgt een sterke groep 2-er de kans om te proeven van de geletterde leeromgeving. Dit gaat op een natuurlijke manier. Ook bij rekenactiviteiten differentieer je op die manier met de kinderen van groep 1, 2 en 3.

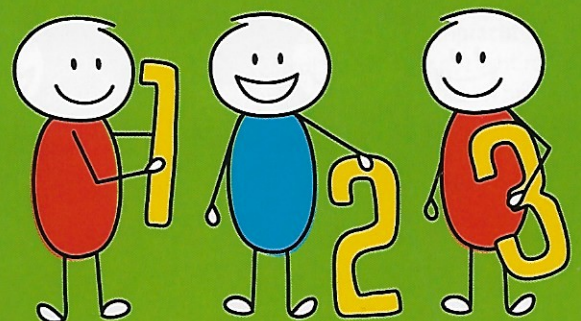
Hoe geef je een 1-2-3 vorm?

De verwachtingen en doelen voor de kinderen in de verschillende jaargroepen lopen door elkaar heen. Dat was in het begin heel erg spannend. Bij de start van deze organisatievorm was er de overtuiging bij de leraar dat groep 3 aan het werk moest. En dat je als leraar alles moest

controleren en dus ook zien. Inmiddels is er door de ervaring van de afgelopen jaren vertrouwen dat de kinderen zich voldoende ontwikkelen. Gewoon doen, durven uitproberen en erover lezen heeft daarbij geholpen. Het gegeven dat de methodes terzijde zijn geschoven en de cruciale leerdoelen in beeld zijn gekomen heeft hierbij enorm geholpen. Weten wat de kinderen gaan leren bij een bepaald thema geeft focus. Je weet waaraan aandacht moet worden besteed en kan eventueel terugpakken of verder kijken. Daarvoelt de leraar zich competent bij. Deze houvast brengt rust.

Die rust komt ook weer terug bij het volgen van de kinderen. Er worden bewuste keuzes gemaakt. Je volgt een aantal kinderen tijdens een activiteit in plaats van continu overal langs te lopen. Een andere dag geldt dat weer voor een ander groepje kinderen. Zo komen gedurende de week alle kinderen voldoende aan bod en heb je de ontwikkeling in de groep in beeld. Deze praktijkervaring leidt tot het inzicht dat je kinderen niet volgt door nakijken, maar door bij hen te gaan zitten en je oor te luisteren te leggen. Dat zegt zoveel meer, dan werkjes achteraf bekijken. De kinderen worden gevolgd middels de cruciale leerdoelen. Naast de observaties wordt met peilspelletjes gecheckt of de kinderen de doelen bereikt hebben. Het wordt vervolgens afgevinkt. In volgende thema's wordt het nog wel aangetipt maar niet meer specifiek bevestigd.

Een valkuil bij deze manier van werken is uitval van leraren. Het is voor een invaller heel gemakkelijk te vinden aan welke ontwikkeldoelen wordt gewerkt, maar het is niet zo duidelijk hoe we dat dan doen en welke materialen ervoor ingezet worden. Dat kan nog wel lastig zijn. Het vraagt dus wel wat van iemand die komt invallen. Je hebt geen productiewerk om op terug te vallen. Als er goede samenwerking tussen de groepen is, is dat te ondervangen. Daar ligt voor Octant nog een uitdaging.

i

VOORBEELD VAN REKENEN IN HET RESTAURANT

Er is gewerkt aan cijferherkenning. Dat is gebeurd aan de hand van een kookboek. Daarbij ging het niet om hoe maak je een pannenkoek, maar om hoe maak je het op. Met drie toefjes slagroom, 5 aardbeien etc. Dat werd nagespeeld in de themahoek en zo waren de kinderen constant bezig tijdens het spel met tellen en de cijfersymbolen. Zo werd het echt voor de kinderen. Ze moesten handelen.

Het echt samenwerken tussen de groepen. Dat vraagt om loslaten en daarin is de een wat verder dan de ander. In de aanloofase van het werken met de 1-2-3 hebben we misschien wel te ambitieuze stappen gezet. Door in een keer alles op een hoop te gooien. Het vroeg veel van de onderlinge samenwerking. Ook het onbekende van een groep 3 erbij was wellicht een stap te ver. Het werd onoverzichtelijk. Door het organisatorisch kleiner te maken is er meer vertrouwen om te kunnen oefenen en zo meer verbinding te vinden.

Er is een strak dagritme voor de kinderen, waarin de kinderen van groep 3 op vaste momenten 'werken' aan een tafel met werkingsopdrachten of aan ander groep 3 werk. Dat gebeurt tijdens de inloop en na het buitenspelen. Verder is het gewoon één groep 1-2-3 en participeren alle kinderen in het spelen en werken. Hier ligt de mogelijkheid voor verdere afstemming binnen de bouw om te komen tot echte samenwerking. Het voorbereiden van een thema voor een groep 1-2-3 verschilt niet met dat van een andere

groep van Octant. In de huidige praktijk zijn de leerdoelen voor groep 2 en 3 leidend binnen een thema. Voor groep 1 worden geen specifieke doelen opgenomen. Deze kinderen liften op hun niveau mee op die doelen. Ze mogen alles aanraken, maar er wordt niet speciaal op ingezet. Het aanbod voor groep 1 is meer gericht op de binnencirkel*; het welbevinden en de zelfredzaamheid.

Wat levert het op?

Er is veel betrokkenheid bij de kinderen te zien. Niet alleen op 'leuke' activiteiten, maar ook in het leren. We weten beter waarom we het doen. Kinderen krijgen de kans om mee te denken, ze mogen veel doen. Soms hoeft het niet, je hoeft niet de hele dag 'aan' te staan. Kinderen zijn zich meer bewust dat ze tijdens het spelen echt aan het leren zijn. Ze zien veel van elkaar. Kinderen nemen verschillende rollen aan en worden daar ook op aangesproken.

Ouders reageren enthousiast. Tijdens gesprekken horen we terug dat kinderen veel vertellen over wat ze doen en leren. Het is ouders duidelijk dat kinderen sprongen vooruit maken, maar niet hoe dat vorm krijgt. Ouders hebben een ander referentiekader. Nu ze niet in school komen kunnen ze het ook minder volgen. Via foto's worden zij meegenomen in de leeractiviteiten. Een volgende stap is een film om het nog beter in beeld te brengen. Zodat je ook snapt wat er gebeurt.

Het levert de leraar energie op. Het kost voorbereiding en planning en dus tijd. Dat brengt OGO met zich mee. Soms wil je te veel. Keuzes maken blijft een issue. De kinderen werken aan dezelfde doelen, maar hoeven niet allemaal hetzelfde te doen. Het levert veel plezier voor de leraar op, want het is continu in beweging. Je ziet steeds ontwikkeling bij jezelf, in het thema en de activiteiten die plaatsvinden. Het is heel divers. Je roest niet snel vast.

i

CITAAT UIT HET INSPECTIEONDERZOEK

'In de onderbouw bieden de leraren de leerlingen een zeer uitdagende leeromgeving. Zij hebben spelbevorderende hoeken ingericht en bieden de leerlingen een groot aantal speel- en leeractiviteiten die passen bij het thema. In deze groepen worden de leerlingen intensief begeleid in kleine groepjes. Opvallend zijn de rust en de grote betrokkenheid van de leerlingen bij alle activiteiten.'

We zijn trots op wat we op school doen en collega's zijn welkom om te komen kijken. Niet dat we het perfect doen, maar in de afgelopen drie jaar zijn er veel stappen gemaakt. Er is nog veel te leren. Het is een mooie rijke leeromgeving. ◀